

ODSĄDZIĆ (37) *vb pf*

W inf -sądz- (8), -sędz- (3); -sądz- *GórnRozm* (2), *ActReg*, *SarnStat* (4); -sędz- *Paprup*, *Calep*; -sądz- : -sędz- *Mącz* (1:1). ◊ *W pozostałych formach* -sądz-.

o jasne.

inf odsądzić (8), odsędzić (3). ◊ *fut 3 sg* odsądzi (1). ◊ *1 pl* odsądzimy (1). ◊ *3 pl* odsądzą (4). ◊ *praet 3 sg m* odsądził (4). ◊ *3 pl m pers* odsądzi (4). ◊ [*imp 2 sg* odsądz.] ◊ *con 3 sg m* by odsądził (3). ◊ *3 pl m pers* by odsądzi (1). ◊ *impers praet* odsądz(o)no (3). ◊ *con* by odsądz(o)no (1). ◊ *part praet act* odsądziwszy (4).

Sł stp: odsędzić, *Cn s.v.* słupek publiczny, *Linde XVII – XVIII w.*

1. *Pozbawić czegoś wyrokiem sądu lub inną prawomocną decyzją; proscribere Mącz; abiudicare Calep [w tym: kogo (G) (18); czego (20)] (22)* : Pyotr S. też Symoná czárnokfyęzniká nye tylko z fukał/ ále y kołcyoła odłądził *KromRozm III* H5v, F3; Także też ná Bázyleyfkim Koncylium/ izali Eugeniufá/ dla iego Lotroftwá/ Papiestwá nie odłądzo? *KrowObr* 40; *OrzRozm* T4v; Ten [*papież Benedykt XI*] odłądził kápłánftwá wżytkich ktorzy byli przyczyną śmierci niebołzczyká Celeftyná *BielKron* 185; *Mącz* 375c; *NiemObr* 176; *Calep* 5b.

odsądzić od czego (1): Ludowik [...] odłądził ich [*córek króla Kazimierza*] od dziedzictwá y succelliey Kroleftwá Polfkiego/ twierdząc to niespráwiedliwie/ iż nie z włáfnego łozá Krolewfkiego były vrodzone *StryjKron* 452.

W charakterystycznych połączeniach: odsądzić kapłaństwa, kościoła (2), ojczyzny, papiestwa (2), wsi; odsądzić szlachcica, zdrajcę.

Zwrot: *praw.* »czci odsądzić« = kara polegająca na pozbawieniu praw obywatelskich, z czym często wiązało się wygnanie z kraju i pozbawienie nietykalności osobistej; *devovere, sacrare Mącz* (11): *BierEz* Q4; heretikem mię być/ iawnie wkołsciele wolali ćci od łądzi y z ziemie wiwołali *SeklWyzn* 4; *Diar* 85; IEdnego z zacnych łtanow gdy ćci odłądzi/ Pilnie zá nim pánowie Celárzá próšili. Aby mu cześć przywrocił *RejZwierz* 30; *OrzRozm* O2v; *Mącz* 363b; *GórnRozm* Cv [2 r.], C2, Dv; *Slachcica Polfkiego tzi odłędzic bel to dziw ieden wPolftze Paprup* D.

Przen (2) : Iuz Kriftá Páná łwego Boftwá odłądzi *RejZwierc* 250.

W przeciwstawieniu: »odsądzić ... przysądzić« (1): [*czart*] wftáwicźnie biega iáko Lew ryczący kogoby poźrzeć mogł/ á łtárájąc łie w cźymby łie kto obłędzić mogł/ áby go omierźił Pánu Bogu łwoiemu/ iżby go odłądził mieyfcá onego/ á przyłądził go z nim połpołu być w towarzylftwie iego. *RejPos* 329v.

2. *Rozpatrzyć sądownie, osądzić sprawę lub wszystkie wyznaczone sprawy; cognoscere Modrz* (14) : PRzyłzedł ieden do łądu/ kámień w zánádrzu miał/ [...] Sędzia mnimał iż worek/ więc wnet zá nim łkazał/ Odłądziwłzy łzedł k niemu/ áby mu vkazał. *RejFig* Aa2v.

odsądzić co [= sprawę sądową] (9): nowe rzeczy [...], ty nie mają być sądzone, jeno dawne, [...] albo ty rzeczy, ktore na sejm tu przypadły a nie odsądzono ich *Diar* 92; *SarnStat* 143. *Cf Zwrot.*

odsądzić co [= sprawy czego] (4): iż ći Sędziowie włzyfcy odłądziwłzy wielkiéy Polfki Woiewódtwá w Piotrkowie/ máią zásię iáchác ná czás nižéy náznáczony do Lubliná/ y także tám odłądzić wżytkié Woiewódtwá máłéy Polfki. *SarnStat* 857 [*idem* (2)] 870 [2 r.].

Zwrot: »sprawę, rok, kauzę, sąd odsądzić« = *rebus cognoscere Modrz* [szyk zmienny] (3:2:1:1): Bo wzrzyfz ony proroki Kiedy iuz odładzą roki *RejRozpr* C3; *Diar* 92; *ModrzBaz* 138v; nie ieft to można rzecz [...] / żeby [król] wzyfłtkie *caufi* odładzić mógł *GórnRozm* C3v; *ActReg* 17, 46; *SarnStat* 735.

3. Osądzić kogoś, wydać wyrok [kogo] (1) :

Zwrot: »prawem odsądzić« (1): A my tákiego káždégo przed nas ná Séym pozowiemy/ y prawem będzíeli winien iego odładzimy *SarnStat* 491.

[Przen: O sádzie bożym: Proffę óye pánie Boże [...] odładz Simeoná tego podług vczyńkow iego *FlawHist* 131v.]

Formacje współrdzenne cf SĄDZIĆ.

Cf **ODSĄDZENIE, ODSĄDZONY**

LWil